

A RESTAURACION DA VEXETACIÓN DE RIBEIRA EN REGATOS DE PONTE CALDELAS

Fernando Malvar*

Despois da vaga de lumes do 2006 a maioría dos montes ficaron sen as mínimas actuacións que diminuíran o impacto da erosión e da enchente de invasoras foráneas que os repoboan. Aquí imos contar como o esforzo concentrado de moitas persoas e algunhas comunidades de montes foron quen de minimizar os efectos negativos do lume, axudar á natureza a restaurarse e aprendermos que precisamos outro tipo de monte.

Nosa comarca foi "zona cero". Non de balde temos o rural completamente abandonado, e uns montes moi eucaliptizados. Uns días despois de que ardera, con axuda de moitos voluntarios e voluntarias púñase en marcha unha serie de accións sobre o terreo queimado. Había que preparar o solo espido para as primeiras chuvias.

Fixéronse barreiras nas zonas de bagoadas con paus queimados, faixas de retención do solo con ramallos e pedras polas curvas de nivel. Tamén foron depositadas mesturas de sementes ou estrado polas zonas máis vulnerábeis pallas, ou labras para cubrir o solo. Noutras abas máis costentas utilizouse a hidrosementeira. Despois o máis recomendábel era esperar e non facer nada nos montes durante un ano.

PRECISAMOS OUTRO TIPO DE MONTE

Instalouse na mentalidade colectiva que máis alá dos incendiarios, do terrorismo ambiental ou da necesidade da "limpeza" do monte, falla o tipo de monte que temos. Non podemos deixar que as especies invasoras como os eucaliptos e as acacias (nestes lugares) incen a oito e que só se fagan repoboacións con fins a curto prazo. Precisamos zonas onde domine a vexetación autóctona e que teñan a principal función de

preservar a biodiversidade e, polo tanto, a función ecolóxica do monte. Zonas que ademais contribuirán a ter unha paisaxe natural, a que o monte cumpra tamén mellor a súa función social e de diversidade produtiva. Neste senso, foi como se xerou a idea e logo o proxecto de restauración das beiras dos regatos en montes de Chaín, Insua e Pazos.

O PROXECTO DE RESTAURACIÓN DA VEXETACIÓN AUTÓCTONA DE RIBEIRA

Este proxecto formouse dende un principio como unha tarefa colectiva e multidisciplinar. A súa redacción final e concreta foi cousa de "Integra futuros sostibeis", empresa de restauración ambiental e de participación cidadá, sita en Pazos, Ponte Caldelas. A Consellería de Medio Rural, baixo a dirección do Xefe do

O monte comunal, o monte para todo

Os proxectos de restauración nos regatos "Chan do Muíño" (Pazos), "As Vidundas" (Chaín) e "O Piñeiral" (Insua).

ESPECIES ALOCTONAS INZAN O FONDO DO VAL E AFOGAN O BOSQUE DE RIBEIRA NATURAL

O FONDO DO VAL TEN MENOS VALOR ECOLÓXICO E NON CORTA O LUME

ELIMINACIÓN DE EUCALIPTOS ACACIAS E PINEIROS

PLANTACIÓN DE ARBORES AUTÓCTONAS

AMPLIACIÓN DO BOSQUE DE RIBEIRA PARA CREAR BANDAS DE PROTECCIÓN CONTRA O LUME E CORREDOR ECOLÓXICO

O gando, as castañas, os cogumelos e o mel son todas alternativas á madeira de corto ciclo que tamén poden xerar riqueza.

As plantacións separadas polas bandas de protección son menos vulnerables ao lume

As ribeiras naturalizadas son os mellores sitios para pasear e levar rutas de sendeirismo.

A conservación da vexetación autóctona das ribeiras é a forma máis lóxica de incluír zonas protectoras na ordenación do monte

Servizo de Montes, Xesús de la Fuente Villar, financiou o proxecto cun importe total de case 30.000 euros.

UN PROXECTO MULTIPROPÓSITO

Restaurar as beiras de regato con fins ecolóxicos de protección fronte ao lume é algo que moitos imaxiná-bamos, mais que nunca fora feito nesta comarca. É pois un proxecto pioneiro e que precisa servir de exemplo. Así, ten a mesma importancia que unha obra de restauración ambiental. Estas son as actuacións levadas a cabo a día de hoxe:

- Fixéronse uns doce obradoiros de educación ambiental sobre o monte multifuncional, con materiais propios, saídas de campo e participación na plantación de árbores nas beiras. Participaron máis de 150 rapaces. Priorizouse sempre a participación dos centros de Primaria e Secundaria do Concello, futuros comeneiros/as e veciños/as.
- Participaron uns 90 voluntarios/as. Plantaron árbores de viveiros, espicharon salgueiros, transplantaron bidueiros, arrincaron eucaliptos, recibiron información sobre o proxecto, e bocadillos.
- Para súa difusión local preparouse unha exposición itinerante con dous paneis de 120x80 cm e estase a pasar por todas as comunidades de montes. Nela faise a inter-

pretación sobre o monte multifuncional e o papel ecolóxico dos corredores das bagoadas con debuxos e texto.

- Ademais e para unha información máis detallada e técnica organizáronse unhas xornadas con tres relatorios e unha visita ás zonas de actuación.
- En cada regato onde se fixeron as obras de restauración púxose un panel explicativo da situación de recuperación e dos fins da mesma
- Para rematar era necesario ver o que falta por facer. Elaborouse, pois, un estudo de regato por regato do Concello (non do seu río principal o "Verdugo"). No traballo de campo percorreuse o curso destes pequenos ríos e valorouse por anacos de 50 m a situación do bosque de ribeira, a invasión de foráneas, as pendentes, a vexetación potencial dado o ancho do leito, e a incidencia do lume pasado.

O TRABALLO NO MONTE

- Nunha banda duns 20 metros a cada beira dos regatos, eliminamos especies invasoras, arrincando a man ou cortando os pés grandes e tratándoos con herbicida. Deixamos todos os exemplares espontáneos das árbores autóctonas que atopamos. Onde non había, rozamos pequenas zonas que permitían instalar plantacións novas.
- Ao pé da auga, plantamos amieiros a raíz núa de dúas saibas, e salgueiros de espichos feitos alí mesmo. Nas demais zonas, plantamos bidueiros, sanguíños,

avelairas, loureiros e carballos, segundo as condicións de solo, pendente e sombra. Intentamos recrear unha distribución natural, cunha densidade alta de plantas. Non están plantadas en liña porque non fará falla entrar con máquinas.

- As bandas de ribeira non as imos rozar e manter sempre limpas. Pola contra, o sotobosque de ribeira axuda a impedir o lume e ten unha importancia ecolóxica altísima. O único importante é que non lles deixemos aos eucaliptos e ás acacias invadir de novo.

VALORACIÓN FINAL

A nivel xeral o proxecto é ben acollido nas comunidades e na sociedade en xeral. Falta agora que se priorice a súa execución nos planos de ordenación dos montes e que haxa investimentos.

Nun eido máis práctico o rebrote das foráneas é persistente a pesares dos tratamentos efectuados. Teñen que ser proxectos con investimentos previstos en mantemento neste sentido por cinco anos.

Os esforzos deben ir dirixidos máis ao control de invasoras que á propia instalación de autóctonas, xa que, ao menos en zonas ardidas, hai moitísima planta venturoira de bidueiros, salgueiros, sanguíño e outras.

* Fernando Malvar é membro da empresa "Integra futuros sostibeis".

PARTICIPA. ENTRE TODOS, cada acción conta.

A Auga non fura a pedra pola súa forza senón pola súa constancia

Fotografía: X. Ramón Miranda "Foto ganadora do I Concurso de Fotografía polo Sostibilidade"

AXENCIA LOCAL DE SOSTIBILIDADE
rúa da Igrexa, 33 - 1º - Mabegondo
5318 Abegondo (A Coruña)

Teléfono: 981 67 35 54
sostibilidade@ayuntamientoabegondo.com
www.abegondo.es

XUNTA DE GALICIA
CONSELLERÍA DE MEDIO AMBIENTE
E DESENVOLVEMENTO SOSTIBLE
Dirección Xeral de
Desenvolvemento Sostible

PROXECTOS REALIZADOS 2007 - 2008

- Instalación de placas solares térmicas no pavillón polideportivo de San Marcos.
- Climatización solar da piscina municipal.
- Aforro enerxético no alumado público.
- Compostaxe caseira (en cooperación con ADEGA).
- Aula da natureza de Abegondo (Crendes) pola divulgación e información ambiental
- Concello seleccionado para o Life+ "Xestión integrada dos recursos hídricos e a súa aplicación no planeamento local do L.I.C encoro Abegondo-Cecebre".

Abegondo
Núcleo de
Sostibilidade